

EXPUNERE DE MOTIVE

PROTOPOPUL AUREL MUNTEANU, MARTIR AL POPORULUI ROMÂN ȘI MUCENIC AL BISERICII ORTODOXE (1882-1940)¹

*„Voi fi model al virtuților creștinești, iubitor de popor și de dreptate
și voi sluji Biserica și Patria iubită cu devotament și abnegație,
până la ultima răsuflare”²*

Pr. Aurel Munteanu

Preliminarii

Preotul Aurel Munteanu a fost un luptător pentru libertatea și demnitatea românilor din zona Huedin și a Munților Apuseni, un luptător pentru propășirea românilor pe plan spiritual, material, educațional, cultural, politic (dar nu partinic!), dar și un model de conviețuire pașnică, fiind martirizat de trupele hortiste în primele zile de ocupație, pentru simpla vină de a fi un model, din toate perspectivele enumerate, pentru națiunea română.

În prefața cărții de tip monografie – „Protopopul Aurel Munteanu (1882-1940), martir al poporului român și mucenic al Bisericii Ortodoxe”, **Înalt Preasfințitul Părinte Mitropolit Andrei** arată spiritul martiric și de sacrificiu conștient de care a dat dovadă protopopul Aurel Munteanu care astfel se numără în rândul eroilor și sfinților martiri, pe a căror jertfă se întemeiază Țara.

În postfața cărții menționate, **Prof. dr. Vasile Pușcaș** rezumă „Omul, Cetățeanul și Liderul care a fost distinsul prelat al Bisericii Ortodoxe Române. Influența lui preoțească s-a însoțit de cea a cărturarului, gospodarului, militantului național în mare parte din zona Apusenilor, în cea a Sălajului, Clujului, Bihorului și chiar la nivelul României. Căci Protopopul de Huedin, Aurel Munteanu, a fost unul dintre cei care întruchipau modelul intelectualului și elitei românești șaguniene, dar în mod sigur poate fi considerat un rezultat prestigios a ceea ce și-a propus Școala Ardeleană, încă din secolul al XVIII-lea”.

¹ MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN, VASILE PUȘCAȘ, *Protopopul Aurel Munteanu (1882-1940), martir al poporului român și mucenic al Bisericii Ortodoxe*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2020.

² MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN, „Protopopul Aurel Munteanu, martir al poporului român și mucenic al Bisericii Ortodoxe Române (1882-1940), în *Calendarul Renașterea*, Anul III, Nr. 3, Cluj-Napoca, 2020, p. 307-338.”, *Calendarul Renașterea* (1 ianuarie 2020),

https://www.academia.edu/42033687/Protopopul_Aurel_Munteanu_martir_al_poporului_rom%C3%A2n_%C8%99i_mucenic_al_Bisericii_Ortodoxe_Rom%C3%A2ne_1882_1940_%C3%AE_n_Calendarul_Rena%C8%99tere_a_Anul_III_Nr_3_Cluj_Napoca_2020_p_307_338.

În toamna anului 2022 s-au împlinit 82 de ani de la moartea martirică a protopopului Aurel Munteanu al Huedinului. Figură marcantă a clerului ortodox și a elitei românești din Țara Călatei și nordul Munților Apuseni, preotul Aurel Munteanu a primit „botezul sângelui” în 10 septembrie 1940.

Informațiile prezentate în continuare au drept sursă principală cărți și articole scrise de istoricul Mircea Gheorghe Abrudan, autorul a celor mai recente scrieri monografice despre Aurel Munteanu. Ne-am luat libertatea de a nu îngreuna lectura prezentei expuneri de motive cu referințe repetate. Mircea-Gheorghe Abrudan este doctor în istorie (Summa Cum Laude) la Universitatea Babeș-Bolyai (13 noiembrie 2013). Membru al Institutului de Istorie Eczeziastică „Nicolae Bocșan” din cadrul Universității Babeș-Bolyai și al Asociației de Studii Transilvane/Verein für siebenbürgische Landeskunde, Sibiu-Heidelberg, autor, coautor sau traducător a multiple cărți și articole, laureat a multiple premii și distincții.

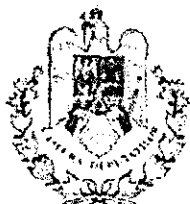
Aurel Munteanu a fost un cleric de formare și tradiție șaguniană, întrupând idealul sacerdotului șagunian, având vocație de ctitor, de cultivator al memoriei istorice a românilor și de fortificator al sentimentului religios și național.

Avântul și dinamismul său l-au propulsat în fruntea vieții sociale și i-au adus o serie de demnități politice și naționale importante, care i-au permis să se afirme drept liderul prin excelență al românilor din zona Huedinului și a Munților Vlădeasa, asumându-și mai multe slujiri și responsabilități în sânul comunităților pe care le-a păstorit.

Pe lângă activitatea strict pastorală, bisericească sau religioasă derulată cu rezultate frumoase atât la Valea Drăganului (1906-1923), cât și la Huedin (1924-1940), unde a ctitorit o frumoasă și impozantă biserică, cunoscută drept „Catedrala Moșilor”, sfințită în 14 octombrie 1934, pr. Aurel Munteanu s-a implicat și a generat activitate culturală, socială, națională, literară și politică, îmbrățișând practic toate dimensiunile importante ale vieții sociale din epoca sa.

Cu ocazia hirotosirii sale drept protopop de către episcopul Nicolae Ivan în vechea biserică ortodoxă „Sfânta Treime” din Cluj, în fața chiriarhului său și a deputaților sinodali, clerici și mireni, părintele Aurel Munteanu a făgăduit că „va fi model al virtuților creștinești, iubitor de popor și de dreptate și va sluji Biserica și Patria iubită cu devotament și abnegație, până la ultima răsuflare”. Jurământul său avea să fi e unul profetic!

Într-adevăr, părintele Aurel Munteanu a slujit „biserica și patria cu devotament și abnegație” în toți cei 18 ani ai mandatului său protopopesesc. Activitatea sa deosebit de rodnică s-a manifestat pe planuri multiple: 1) bisericesc și spiritual, ca paroh și protopop ortodox al Huedinului; 2) cultural-național, ca președinte al Despărțământului Huedin al Astei între 1920-1940; 3) politic, ca deputat în

ROMANIA

primul Parlament al României Mari și apoi ca senator din partea județului Cluj în legislatura 1926-1927 și consilier județean între 1926-1929; 4) social, ca purtător de cuvânt al moșilor în fața tronului și a autorităților centrale în chestiunea litigiului funciar din Munții Apuseni; și 5) economic, ca membru fondator al băncii populare „Fântânele” din Huedin și membru al cooperativei „Horia” din Huedin.

Din toate aceste motive a și fost considerat indezirabil de horthiștii șovini maghiari și a fost martirizat, pentru a induce frică, spaimă, disperare în sânul comunității românești și a-i timora, a-i îngenunchea, a-i determina să pășească pe calea refugiului, părăsindu-și vetrele strămoșești.

A primit moartea martirică în 10 septembrie 1940, trecând prin chinuri groaznice. „A fost bătut în plină stradă cu pumnii și ciomege, a fost trântit la pământ, i-au smuls părul și barba cu carne cu tot, iar unul dintre asasini i-a înfipt un par în gură până i-a ieșit prin ceafă”, se menționează într-un raport al Ministerului Afacerilor Străine.

În aceste timpuri de criză identitară și uitare a modelelor și reperelor călăuzitoare spre ieșirea din marasmul care ne înconjoară, readucerea lui Aurel Munteanu în actualitate și atragerea atenției asupra unui caracter exemplar, a unui preot dedicat și român adevărat, oferă un exemplu important, atât pentru clerici, cât și pentru mireni deopotrivă!

Nevoia recuperării istorice a personalității sale este majoră deoarece destinul său nu are cum să nu ne impresioneze, să nu trezească diferite sentimente de admirație, de respect, de compasiune, dar și de curaj și mândrie când aflăm atât de multe informații despre acest om deosebit, care și-a îmbrățișat destinul și s-a ridicat la înălțimea unei jertfe, pentru valorile în care credea și pe care le reprezenta, a unei jertfe subliniez încă o dată, pe care foarte puțini au fost atunci în stare să o dea.

Pentru părintele Aurel, dragostea de patrie, respectul, chiar cultul pentru strămoși nu au fost simple slogane politice, aruncate ca vorbe goale în vânt, ci au reprezentat un crez pentru care dânsul a fost dispus să moară și încă printr-o moarte cumplită, fiind la propriu omorât în bătaie! Stană de piatră să fim, nu putem rămâne indiferent la o asemenea pildă de viață.

Mărturiile pe care le avem despre activitatea și martiriul său sunt de natură istorică și juridică, clare, necoafate, de netăgăduit. Povestea vieții și a martiriului său aduc argumente în sprijinul canonizării părintelui Aurel Munteanu și a recunoașterii sale în ceata mucenicilor, așa cum toți contemporanii, fără excepție, l-au perceput și definit.

Beneficiile rememorării pildei sale de către generațiile prezente sunt multiple. În primul rând, ne arată cum să-ți iubești patria și poporul din care ai odrăslit firesc, organic, neteatural și dezinteresat.

În al doilea rând, ne arată cum să acționezi în societate ca lider, ca factor coagulant al bisericii și al națiunii, ceea ce vedem astăzi că lipsește societății românești, atât de dezbinată și măcinată de ură, pizmă, ceartă, ranchiună, nutrite de unii împotriva altora și alimentate de multe ori fără discernământ de politicieni, de presă, de așa-numiții factori de opinie.

Or, părintele Aurel ne arată cum de pildă se poate face politică națională, nu partinică, cum se poate zidi românismul fără a jigni celelalte etnii și naționalități minoritare, cum se poate cultiva Ortodoxia fără încrâncenare, ofensiv, dar fără a ofensa, mărturisind adevărul, dar nedorind să-l impui cu forța tuturor.

De asemenea povestea vieții lui ne învață că istoria are și umbre pe care trebuie să le cunoaștem pentru a putea crea un prezent și un viitor mai senin, mai bun.

Politicienii și elitele ar avea de aici foarte multe de învățat, mai ales cum să devină mai responsabili și să cultive buna înțelegere între români și maghiari, să înțeleagă că nu ura, dezbinarea, segregarea etnică – ce se cultivă și astăzi în unele părți ale Transilvaniei de politicieni și naționaliști maghiari radicali – și confesională sunt soluția la problemele actuale ale indivizilor și ale societății în ansamblu și că acestea nu pot decât de redeschidă răni, în loc să contribuie la închiderea lor.

Nu în ultimul rând, preoții pot învăța, admira și imita pilda vieții unui sacerdot exemplar, care-i poate inspira în misiunea lor.

Repere biografice

- Și-a început activitatea clericală ca preot în parohia Sebeșului Mare de pe Valea Drăganului, județul Cluj;
- Numit protopop al Huedinului în 1923;
- Membru al Asociațiunii Transilvane pentru cultura și literatura poporului român (Astra);
- Președinte al despărțământului Hida-Huedin (1920-1940);
- Delegat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia de la 1 decembrie 1918;
- Membru al primului Parlament al României Mari;
- Deputat de Huedin;
- Consilier județean la Cluj;
- Profesor de religie la școlile din Huedin;
- Membru în Adunarea eparhială a Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului;
- Membru și președinte al Ligii Antirevizioniste din Huedin.

ROMANIA

Viața și activitatea³

Aurel Munteanu s-a născut în sudul Transilvaniei, lângă Agnita, în localitatea mixtă, româno-săsească, Merghindeal, la 2 mai 1882. A fost al treilea copil din cei patru (Victor, Eufemia, Aurel și Florica) ai lui Nicolae Munteanu (1844-1927) și Maria (1848-1903), născută Cocoradă, țărani români ortodocși. A fost botezat în biserica parohială cu hramul Bunei Vestiri, zidită în anul 1854, de către preotul Ioan Cocoradă. Între 1890-1893 a urmat primele două clase primare la școala confesională ortodoxă din sat și a treia la școala confesională săsească. Clasa a patra a parcurs-o în satul Hundrubenchiu, astăzi Movile, în anul 1894. Între 1895-1899 a urmat clasele I-IV la școala secundară (astăzi ciclul gimnazial) de stat din Făgăraș, iar între 1899-1903 clasele V-VIII de la gimnaziul superior (astăzi ciclul liceal) românesc din Blaj (clasa a V-a) și de la cel maghiar de stat din Sibiu (clasele VI-VIII), unde a obținut examenul de maturitate (astăzi bacalaureatul) în toamna anului 1903. Școlile confesionale și de stat urmate i-au permis însușirea perfectă a limbilor română, germană și maghiară, arătând o înclinație specială pentru matematică, literatura română și cea latină⁴. În timpul studiilor gimnaziale sibiene a făcut parte din membrii comitetului Societății literare a studenților români din cadrul gimnaziului de stat, colaborând la redactarea foii beletristice „Symmachia” și la revista „Viața”⁵.

Dând curs imboldului mamei sale Maria, Aurel Munteanu a urmat, între 1903 și 1906, cursurile Institutului teologic-pedagogic Andreian din Sibiu. În anii doi și trei a obținut câte un „stipendiu” (bursă) în valoare de o sută de coroane din fondurile „Francisc Iosif” și „Miron Romanul”, precum și două premii din partea profesorului Atanasie Marian Marienescu (1830-1915) pentru lucrările „Ce e chemarea și ce e misiunea unui preot?” și „Cum trebuie să fi e propunerea învățătorului, ca și elevul cel mai slab să-l priceapă?!”. Între 19-21 iunie 1906 trece „examenul de calificare preoțesc”, apoi pleacă la București, împreună cu patru țărani din satul natal, pentru a participa la festivitățile organizate cu prilejul împlinirii a 40 de ani de domnie ai regelui Carol I⁶. La sfârșitul aceluiași an, în 17/30 decembrie 1906, deși nu era încă căsătorit a fost ales preot de

³ ȘTEIU NICOLAE, *Protopopul Aurel Munteanu era și martir al neamului*, a I-a, a II-a, Tipo, Alba Iulia, 2011.

⁴ AUREL MUNTEANU ET AL., *Monografia camunei Sebeșul-More (Valea Drăganului): schițare*, Ediție îngrijită, note și cuvânt înainte, Grinta, Cluj-Napoca, 2016. Ediție îngrijită, note și cuvânt înainte de Gheorghe Negru, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2016, pp. 26-28. Cronologia biografică este deosebit de valoroasă, deoarece fructifică însemnările inedite ale protopopului Munteanu.

⁵ TUDOR OPRÎȘ, *Reviste literare ale elevilor: 1834-1974 istoria presei școlare românești*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977.

⁶ VALERIU GR. PREOT SIMA, „Protopopul Martir de la Huedin, studiu”.

ROMANIA

obștea ortodoxă română din Sebeșul-Mare, protopopiatul Clujului, constituită din peste 1900 de suflete. În 20 mai 1907 s-a căsătorit cu Lucreția Pop (1886-1958), fiica preotului Ioan Pop din Miluani (jud. Sălaj), având împreună patru copii: Eleonora-Felicia (1909-1993), Hortenzia-Maria (1912-1968), Ovidiu Ioan (1916-1974) și Ligia (1918-1919). La scurtă vreme a urmat hirotonia întru preot, săvârșită la 1 iunie 1907 în catedrala mitropolitană din Sibiu de către arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețianu (1828-1916) .

Două zile mai târziu, în 3 iunie 1907, a fost instalat preot paroh al parohiei Sebeșul-Mare din Valea Drăganului de către protopopul Clujului, Tului Roșescu (1852-1924).

În intervalul de un an, scurs între absolvirea studiilor teologice și instalarea în parohia Sebeșul-Mare, Aurel Munteanu s-a dedicat cu toată puterea educației adolescenților români din satul său natal Merghindeal. În memoria comunității a fost reținut zelul său pe tărâmul educațional și datorită faptului că pregătirea elevilor pentru admiterea în gimnaziul superior din Sibiu s-a derulat în casa bunicilor săi, cei 6-8 copii meditați de tânărul teolog intrând cu succes în ciclul gimnazial. Totodată, s-a implicat în viața liturgic-comunitară a consătenilor săi înființând un cor pe două voci, predicând la slujbele religioase, organizând serate naționale și religioase în duminici și sărbători, învățându-i pe participanți cântece bisericești și laice, și evocându-le clipe memorabile din istoria neamului românesc. Impactul activităților sale a fost unul major și de durată, contemporanii și urmașii lor înregistrând în memoria colectivă a comunității în termeni pozitivi succesul „școlii domnului Aurel” , iar casa sa părintească fiind transformată în „Casa memorială Aurel Munteanu”, pe care a fost amplasată o „placă memorială” .

Activitatea sa dinamică din acest interval a anticipat-o pe cea desfășurată vreme de 18 ani, între iunie 1907 și octombrie 1925, în parohia Sebeșul-Mare din Valea Drăganului. În toată această perioadă a dat dovadă de un zel pastoral, cultural și național deosebit arătând prin realizările sale diverse că își înțeleșese și asumase plener apostolatul religios și național, pe care l-a avut preoțimea română din Transilvania înainte de 1918. În acest sens, trebuie amintite următoarele împliniri edilitare, educaționale, culturale, naționale, sociale și economice: construirea unei case parohiale, repararea și pictarea bisericii, înființarea unei biblioteci parohiale și apoi a unei școlare, întocmirea unei condici parohiale – astăzi un izvor extrem de prețios pentru cunoașterea istoriei comunității –, sprijinirea activităților școlii confesionale locale și a Despărțământului Hida-Huedin al Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român (Astra), înființarea „Reuniunii femeilor române ortodoxe din Sebeșul-Mare”, a cooperativei Sebeșana și a băncii „Drăganul”, al cărei prim președinte a fost . Implicarea sa activă și continuă în viața culturală a parohiei și a zonei este reflectată cel mai bine în activitatea desfășurată sub egida Despărțământului Astei din regiune . În 30 iulie 1911 adunarea Despărțământului Hida-Huedin al Astei s-a desfășurat în Sebeșul-Mare, părintele Aurel Munteanu fiind desemnat să participe ca delegat la adunarea generală aniversară a Asociațiunii organizată

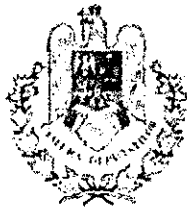

ROMANIA

la Blaj, alături de protopopul unit Ioan Pop al Morlăcii. Ca ziarist și preot cărturar a colaborat cu articole la ziarul „Telegraful Român”, oficiosul Arhidiecezei Ardealului, la „Sfătuitoarul”, foaia populară a Despărțământului Hida-Huedin al Astrei, iar după Marea Unire la „Revista Renașterea”, editată de Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului, și la „Huedinul cultural, economic și social”, organul oficial al Despărțământului Astrei Huedin, al cărui director a fost.

Apostolatul național și cultural românesc desfășurat în Sebeșul-Mare și în satele din arealul Despărțământului Hida - Huedin al Astrei l-a dus în vizorul autorităților maghiare, care imediat după intrarea României în Primul Război Mondial, în 15/28 august 1916, au intenționat să-l aresteze împreună cu ceilalți preoți din zonă. A scăpat de arest doar pentru că era plecat din localitate, fiind suplinat, la cererea expresă a Lucreției Munteanu, de bunul său prieten, preotul Septimiu Popa din Bologa, cel ce a lăsat posterității câteva pagini memorialistice importante despre experiența carcerală a preoților române din regiunea Huedinului și a Clujului în anii conflagrației.

În anul 1915 a fost ales vicepreședinte al Despărțământului Hida-Huedin al Astrei, în această calitate fiind desemnat, în 26 noiembrie 1918, împreună cu preotul Ioan Irimieș din Săcueni ca delegat oficial din partea acestui for la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia. Din cercul electoral al Huedinului au luat parte ca delegați oficiali ai Marii Adunări Naționale 10 deputați, împuterniciți unii cu „credenționale”, alții cu „litere credenționale”, cum se intitula documentul depus de părintele Aurel Munteanu și de învățătorul Iosif Costea din Sebeșul Mare la secretariatul adunării, în dimineața zilei memorabile a duminicii lui 18 noiembrie/1 decembrie 1918. **Făcând parte dintre cei ce au decis unirea Ardealului cu România, în marea adunare albaiuliană, preotul Aurel Munteanu a fost luat în vizor de către trupele maghiare și bandele de soldați bolșevizate care controlau din punct de vedere militar zona Huedinului la cumpăna anilor 1918-1919 și instauraseră un climat de teroare îndreptat împotriva populației românești. Revenit de la Alba Iulia, la începutul anului 1919, în contextul „atrocităților” dezlănțuite de unitățile ungurești „mai cu seamă împotriva preoților, învățătorilor și gardiștilor” din zona de demarcație între armata română și cea maghiară în regiunea Huedin-Ciucea-Negreni, Aurel Munteanu s-a refugiat la Huedin, la Cluj și la Blaj, unde locuia fratele său mai mare. La 1/14 februarie 1919, din urbea de pe Someșul Mic a întocmit un raport detaliat „despre atrocitățile bandelor secuiești și soldaților de la regimentul 21” împotriva românilor de pe valea Crișului Repede, pe care l-a expediat comandamentului teritorial al Armatei Române cerând imperios declanșarea ofensivei românești la vest de Huedin pentru alungarea „acestor barbari din ținuturile românești, căci suferințele și maltratările sunt insuportabile”. Pe cât de dur poate părea pe alocuri limbajul acestui raport al preotului Aurel Munteanu, pe atât de cruntă a fost realitatea respectivă, „suferințele insuportabile” pomenite atingându-i și propria familie, nu numai pe cea lărgită a comunității**

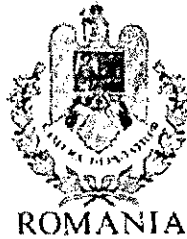
ROMANIA

sale parohiale. Conform propriei mărturii, în ziua de 29 ianuarie 1919, părintele Munteanu s-a oferit drept călăuză pentru doi ofițeri români ai Regimentului 10 Putna porniți în recunoaștere de la Ciucea spre Sebeșul-Mare. Ajuns în curtea parohială, „soldați din armata roșie” maghiară au deschis focul asupra lui urmărindu-l prin curți și pe dealuri până la posturile armatei române, unde și-a aflat scăparea, nu înainte de a fi auzit gloanțele care au „vâjâit pe la urechi”. **Dacă el scăpase atunci, nu același noroc l-a avut și mezina sa Ligia, „copila de 9 luni, pe care o căutam”, dar pe care nu „o am mai putut mântui, a fost omorâtă de unguri”.** Este de înțeles, astfel, cum într-un alt text memorialistic intitulat „clipe grele-pășanii pe frontul de la Ciucea în anul 1919” avea să scrie că „ziua de marți, 29 ianuarie 1919, e un dat de tristă amintire pentru mine. Atunci am trăit clipele cele mai zguduitoare din viață”, evenimentele marcându-l profund și prezentând caracteristicile unei traume reale: „impresia zilei mi-a rămas neștersă în memorie și adeseori re trăiesc acele clipe zguduitoare în visuri de noapte trezindu-mă la realitate plin de groază și într-un lac de sudori” .

În vara anului 1919, pe 7/20 iulie, sinodul arhidiecezan extraordinar al Arhidiecezei Ardealului a hotărât alegerea unui consistoriu cu sediul la Cluj – coordonat cu cel arhidiecezan de la Sibiu, după modelul Arad-Oradea – cu jurisdicție asupra a 12 protopopiate (Alba Iulia, Abrud, Bistrița, Câmpeni, Cetatea de Piatră-Chioar, Cluj, Dej, Lupșa, Mureș-Oșorhei, Reghin, Turda și Unguraș, azi Românași) și 332 parohii cu un număr de 270.000 suflete. Totodată, sinodul i-a ales pe președintele noului consistoriu, în persoana asesorului Nicolae Ivan (1855-1936), și pe cei 27 de consilieri consistoriali, grupați în trei senat, bisericesc, școlar și episcopesc sau economic. Între consilierii senatului școlar s-a numărat și preotul Aurel Munteanu din Sebeșul-Mare, remarcat de consistoriul arhidiecezan pentru activitatea sa educațională și culturală.

În vara anului 1922, sinodul și consiliul eparhial al Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului au înființat trei protopopiate noi: Aiud, Luduș și Huedin, cu 20 de parohii: Bedeciu, Bica, Buteni, Călata cu filiile Domoș și Halacea, Călățele, Dâncu, Finciu, Dumbrava, Gestrade, Dângău Mare, Dângău Mic, Giurcuța, Mănăsturul unguresc, Mănăsturul românesc cu Râșca, Nadăș, Păniceni, Rogojel, Sebeșul-Mare (din 1926 redenumit Valea Drăganului), Valcău și Huedin. Datorită activității sale pastorale, naționale și culturale prodigioase, la 4 iulie 1922, consiliul eparhial l-a numit administrator protopopesc al noului protopresbiterat al Huedinului, a cărui funcționare a început în data de 1 septembrie 1922.

În anul următor a fost ales de sinodul protopopesc (7/20 februarie) și întărit de consistoriul diecezan (7/20 martie) ca prim-protopresbiter al Protopopiatului Huedin. În primii doi ani a condus protopopiatul din Sebeșul-Mare, abia în 24 decembrie 1924 mutându-se definitiv în orașul Huedin. În 2/15 aprilie 1923, de duminica Tomii, cu ocazia sinodului eparhial a fost hirotesit protopop de episcopul Nicolae Ivan în vechea biserică ortodoxă „Sfânta Treime” din Cluj.

În fața chiriarhului său și a deputaților sinodali, clerici și mireni, părintele Aurel Munteanu a făgăduit că „va fi model al virtuților creștinești, iubitor de popor și de dreptate și va sluji Biserica și Patria iubită cu devotament și abnegație, până la ultima răsufare” . Jurământul său avea să fi e unul profetic!

Într-adevăr, părintele Aurel Munteanu a slujit „biserica și patria cu devotament și abnegație” în toți cei 18 ani ai mandatului său protopopesc. Activitatea sa deosebit de rodnică s-a manifestat pe planuri multiple:

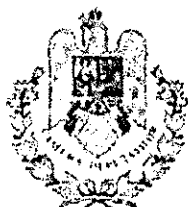
- 1) bisericesc și spiritual, ca paroh și protopop ortodox al Huedinului;
- 2) cultural-național, ca președinte al Despărțământului Huedin al Astei între 1920-1940;
- 3) politic, ca deputat în primul Parlament al României Mari și apoi ca senator din partea județului Cluj în legislatura 1926-1927 și consilier județean între 1926-1929;
- 4) social, ca purtător de cuvânt al moșilor în fața tronului și a autorităților centrale în chestiunea litigiului funciar din Munții Apuseni;
- 5) economic, ca membru fondator al băncii populare „Fântânele” din Huedin și membru al cooperativei „Horia” din Huedin.

Din considerente spațiale, mă voi opri doar asupra unei radiografii sintetice a primelor două planuri de activitate.

Fără îndoială în plan bisericesc, pastoral-misionar și duhovnicesc, cea mai mare realizare a protopopului Aurel Munteanu a fost și rămâne construirea bisericii ortodoxe Sf. Nicolae din Huedin, cunoscută astăzi drept „Catedrala Moșilor” . Inițiativa edificării lăcașului de cult i-a aparținut parohului Aurel Munteanu care a ridicat această problemă în prima ședință a consiliului parohial ținută de la instalarea sa.

În 1925 s-a constituit o comisie pentru colectarea fondurilor necesare, iar în 13 iulie 1930 consiliul și adunarea parohială au acceptat planul întocmit de arhitectul Victor Smigelschi. Lucrările de construcție au început în 20 septembrie 1931 și s-au încheiat în toamna anului 1932.

Biserica a fost ridicată pe un teren expropriat în 1922 de la primăria orașului, pentru suma de 10.000 lei, pe acel amplasament aflându-se vechea clădire a primăriei și cea a jandarmeriei. Lucrările de construcție s-au ridicat la suma de 1.524.526 lei, jumătate din bani (701.774 lei) fiind încasați prin colecta organizată în toată țara, întreaga sumă strângându-se „cu multă trudă, consumând energia unui om timp de 11 ani neîntrerupt”, cum se precizează într-o „schită monografi că” a bisericii, scrisă în 1934 . Sfințirea bisericii a avut loc în 14 octombrie 1934, o zi de duminică și de prăznuire a Cuvioasei Parascheva, fiind săvârșită de episcopii Nicolae Ivan al Vadului, Feleacului și Clujului și Ioan

ROMANIA

Stroia (1865-1937) al Armatei cu asistența a peste 25 de preoți, a numeroși intelectuali și „mii de săteni”.

Între personalitățile prezente s-au numărat Octavian Goga, generalul Ion Antonescu, Stelian Popescu, directorul ziarului „Universul”, Eugen Dunca, prefectul județului Cluj, profesorii universitari Ioan Lupaș, Mihail Șerban, Onisifor Ghibu, George Moroianu, Vasile Petrașcu și alți intelectuali clujeni. În predica ținută la finalul Sfintei Liturghii, episcopul Nicolae Ivan a apreciat „munca neobosită a vrednicului protopop A. Munteanu din Huedin”, subliniind că acesta a avut „cea mai mare parte de merit că biserica aceasta frumoasă s-a putut înălța”, motiv pentru care, în semn de recunoștință deosebită, ierarhul i-a oferit în dar crucea sa de arhimandrit.

Cuvântul de final i-a aparținut ctitorului, care a ținut o cuvântare memorabilă în care a reliefat scopul edificării unui nou lăcaș de cult, însemnătatea națională românească a noii biserici ortodoxe din Huedin, jertfele sale și ale obștii parohiale întregi depuse pentru împlinirea acestui ideal, ajutoarele primite de la diverse autorități și persoane.

A doua mare realizare a protopopului Aurel a fost achiziționarea unei case parohiale în oraș, iar în plan protopopesc dinamismul său pastoral se probează prin vizitele canonice efectuate anual în toate parohiile ținutului său, prin obținerea unor donații în obiecte și cărți bisericești pentru parohiile mai sărace și pentru cele nou constituite fi e în urma transformării unor filii în parohii, fie a întoarcerii la Ortodoxie a unor credincioși greco-catolici, cum a fost cazul în Giurcuța de sus, Râșca de Munte și Ciucea. Rapoartele sale anuale expediate Episcopiei Clujului rămân peste ani dovada seriozității sale administrative și a zelului său misionar.

În plan cultural-național, părintele Aurel a reușit înființarea Despărțământului Huedin al Astei în anul 1920, în 21 septembrie fiind ales președinte al acestuia. În această calitate a susținut o serie de conferințe și prelegeri populare cu caracter național, cultural și economic în toate satele regiunii, dovedind o foarte mare mobilitate.

Între subiectele abordate, s-au numărat: „Revoluția lui Horea, Cloșca și Crișan”, în Sebeșul Mare la 17 noiembrie 1921; „Avram Iancu și moșii”, în Mănăsturul Unguresc la 15 ianuarie 1922; „Din trecutul neamului românesc”, în Ciucea; „Despre Cooperative”, în Poeni la 9 iulie 1922; „Despre eroismul neamului românesc”, în Beliș, la 30 iulie 1922; „Despre Mihai Eminescu”, la Huedin în 10/22 aprilie 1923; „Despre băncile populare”, în Ciucea; „Despre Gheorghe Lazăr”, în Sebeșul Mare; „Calea spre Dumnezeu”, în Mănăsturul Unguresc; „Despre Andrei Baron de Șaguna”, în Sebeșul Mare; „Despre importanța învățaturii la poporul nostru”, în Finciu; „Despre cooperatie” în Săcuieni; „Marele istoric și patriot Nicolae Bălcescu”, la Huedin în 27 noiembrie 1927; „Însemnătatea cititului” și „Cultura românească” în Păniceni și Dumbrava; „Despre poetul Octavian Goga”, la Huedin în 19 decembrie 1931; „Originea

ROMANIA

poporului român și continuitatea lui în Dacia Traiană", la Negreni în 12 februarie 1933; „Despre neamul românesc”, la Călata în 9 aprilie 1933; „Despre creștinismul românilor”, la Valea Drăganului în 17 aprilie 1933; „Dacia preistorică, Dacia sub romani și cucerirea Daciei de romani”, la Huedin în 22 ianuarie 1933; „Epoca năvălirilor barbare, până la întemeierea Principatelor Române”, la Huedin în 5 februarie 1933; „Rolul instituțiilor culturale în viața popoarelor”, la Huedin în 12 martie 1933; „Epoca lui Mircea cel Bătrân în Muntenia și epoca lui Ștefan cel Mare în Moldova”, la Huedin în 26 martie 1933; „Epoca lui Matei Basarab în Muntenia și a lui Vasile Lupu în Moldova”, la Huedin în 7 mai 1933; „Epoca lui Constantin Brâncoveanu”, la Huedin în 21 mai 1933; „Însemnătatea Caselor Naționale”, la Huedin în 11 noiembrie 1937; „Asociațiunea Astra”, în Fildu de Mijloc și de Sus, la 21 august 1938; „Astra”, în Râșca la 24 iulie 1938; „Originea neamului românesc”, la Bălcești în 14 august 1938; „Trecutul neamului românesc”, la Mănăstireni în 14 august 1938; „Actul Unirii”, la școala primară din Huedin în 24 ianuarie 1939 .

O reușită notabilă din punct de vedere cultural-național a fost apariția revistei „Huedinul cultural, economic și social”, organ oficial al Despărțământului Astei Huedin, o revistă gândită pentru luminarea maselor, editată între octombrie 1925 și august 1926 sub direcțiunea lui Aurel Munteanu. La fel ca și revista „Glasul Moșilor”, apărută la Huedin între martie - decembrie 1926, „Huedinul” și-a încetat apariția din lipsă de fonduri .

În dubla sa calitate de protopop și președinte artist, Aurel Munteanu a reușit să mobilizeze masele pentru a comemora luptele desfășurate la Fântânele, comuna Mărișel, în anii 6-7 iulie 1849 între moși și revoluționarii maghiari, la 7 iulie 1923 săvârșind un parastas și sfințirea unei Cruci monument, în jurul căreia apoi a adunat poporul an de an. Tot la inițiativa sa s-au organizat pelerinaje și slujbe de pomenire la Beliș, pentru odihna sufletelor celor 45 de români executați de bandele baronului János Urmánczy în 8 noiembrie 1918 , și la Drăgoiasa, astăzi Poiana Horea, locul unde au fost prinși Horea și Cloșca.

În contextul politic european al anilor '30, când spiritul revizionist a început să se pronunțe tot mai puternic în Germania, Italia și Ungaria, în țara noastră s-a înființat „Liga Antirevizionistă Română”. În 24 ianuarie 1935, fi gura

Protopopul Aurel Munteanu

ROMANIA

emblematică a românilor din zona Huedinului, părintele Aurel Muntean a fost ales președinte al comitetului local al Ligii antirevizioniste. Și din această postură a fost foarte vocal în a transmite autorităților române, forurilor culturale românești, dar și maghiarilor că „mai bine murim aici, în colbul drumului, decât să cedăm din sfântul pământ strămoșesc”, cum a spus la Adunarea generală de la Florești, în 28 august 1940, cu două zile înainte de parafarea dictatului-arbitraj de la Viena prin care România ceda, la presiunile germano-italiene, nord-vestul Transilvaniei în favoarea Ungariei.

Martiriul

În jurământul rostit în momentul investirii în slujirea de protopop al Huedinului, părintele Aurel Munteanu a făcut înaintea episcopului Nicolae Ivan legământ că va fi „model al virtuților creștinești, iubitor de popor și de dreptate și voi sluji Biserica și Patria iubită cu devotament și abnegație, până la ultima răsuflare”. Cu siguranță nici el, nici contemporanii săi nu s-au putut gândi, nici în cele mai urâte coșmaruri, că viața protopopului Aurel Munteanu va fi frântă într-un mod atât de barbar, cum s-a petrecut marți, 10 septembrie 1940.

Doar când ne gândim la acest sfârșit tragic al unui soț, tată și păstor iubitor ne înfiorăm, ne cutremurăm și sperăm că așa ceva nu se va repeta niciodată. Și totuși, trăim vremuri, în care auzim adesea prin mijloacele mass-media despre asemenea cruzimi, crime odioase și martirizări în țări din Africa și Asia, pe care le catalogăm drept „lumea a treia”.

Totodată, ne întrebăm, și e firesc să o facem, cum a fost posibil să se întâmple așa ceva? Cum de a îngăduit și îngăduie Dumnezeu asemenea crime odioase? Unii au încercat să ofere răspunsuri, aducând motive de natură istorică, religioasă, națională, socială, economică.

În cazul morții protopopului Aurel Munteanu lucrurile sunt cât se poate de simple: spiritul revanșard, hrănit de o ură motivată etnic, a curmat cu bestialitate viața preotului român. Există două sentințe judecătorești, una maghiară, tendențioasă, a Tribunalului Regal Cluj, emisă în 28 noiembrie 1941, și alta, românească, a Tribunalului Poporului Cluj, din 13 martie 1946, care descriu în mod amănunțit evenimentul tragic. Totodată, o serie de broșuri și articole din presa vremii, precum și istoriografi a întregesc tabloul martiriului protopopului Aurel Munteanu.

Întâi chestiunea națională. Ne aflăm încă sub auspiciile centenarului României Mari, ale unirii Transilvaniei cu patria mamă și ale recunoașterii acestei uniri la nivel internațional prin Conferința de Pace de la Paris (derulată între 18 ianuarie 1919-18 ianuarie 1920) și tratatele (de la Versailles, Saint Germain-en Laye, Neuilly-sur-Seine, Trianon, Sèvres) semnate în urmă cu o sută de ani.

În al doilea rând, dimensiunea creștină martirică a jertfei robului lui Dumnezeu Aurel preotul. O numesc fără ezitare jertfă și jertfire martirică din cel puțin două motive:

- 1) crima săvârșită de civilii și militarii maghiari în 10 septembrie 1940 a fost una cu premeditare, prin urmare voită, săvârșită în mod deliberat și cu bună știință!
- 2) ținta crimei a fost protopopul ortodox al Huedinului, nu un etnic român oarecare, chiar dacă victimă a căzut din întâmplare și jandarmul Gheorghe Nicula.

Vorbim, așadar de uciderea cu premeditare a întâiului între preoții Huedinului, pentru motivul că era „popă valah” și era ușor de recunoscut după haina, ținuta și însemnele clericale. Părintele Aurel cunoscuse pe propria-i piele urgia dezlănțuită de hoardele maghiare și secuiești bolșevizate în zona Ciucea în primăvara anului 1919, când după propria-i mărturie a revenit în satul pe care-l păstora de la Huedin însoțit de doi ofițeri români ai Regimentului 10 Putna: „Ajuns în curtea parohială, aud deodată pe drum venind o trăsură în fuga cailor. Trăsura s-a oprit brusc la poarta mea. Erau soldați din armata roșie. Vecinele, care m-au văzut, începură să strigeperate: Fugiți! Fugiți!

Am înțeles îndată, că secuii de la observator m-au văzut și au trimis o patrulă să mă prindă. În suprema disperare, o iau la fugă... prin pârâu, pe sub garduri, fug pe deal, prin mlaștină, spre frontul român. Gleznele mi se tăiau, inima îmi bătea la nebunie, răsuflarea mi se curmase. Mă vedeam prins, schingiuit și măcelărit. În urma mea auzeam strigăte furioase: Stai! Prindeți-l! Împușcați-l. Eu fugeam însă în ruptul capului fără să privesc înapoi, cu hotărârea că mai bine împușcat, decât să cad viu în mâinile ucigașilor. Aud o descărcătură de pușcă, glonțul îmi vâjâie pe la urechi. Dar fugeam așteptând în tot momentul glonțul care să mă doboare”.

În concluzie, putem spune că părintele Aurel Munteanu intuia la ce să se aștepte odată cu retragerea administrației românești și re-înstăpânirea ungarilor. Urmărindu-i acțiunile din vara fierbinte a anului 1940, citindu-i rapoartele și cuvântările din august-septembrie – în care a afirmat cu tărie că românii nu sunt dispuși să cedeze nici o brazdă de pământ, încurajându-și credincioșii să rămână pe loc și să nu-și piardă speranța în dreptatea divină –, dar cunoscând și refuzul său ferm de a da curs îndemnurilor centrului eparhial de a se refugia la Cluj, putem face un pas mai departe afirmând că părintele Aurel Munteanu și-a îmbrățișat destinul sau era pregătit de orice, inclusiv de a-și da viața pentru pământul și poporul său.

De altfel, la 28 iulie 1940, cu ocazia adunării generale a Astrei și a Șoimilor Carpaților de la Florești, lângă Cluj, protopopul Munteanu a afirmat textual că „mai bine murim aici, în colbul drumului, decât să cedăm un petec din sfântul pământ strămoșesc”.

Astăzi, după 80 de ani, pare greu de înțeles, însă pentru generația Marii Uniri lucrurile stăteau altfel. De altfel, un alt preot cărturar, dr. Sebastian Stanca (1878-1947), care a trecut la rându-i prin temnițe și carcere din cauza rasei preoțești, explică percepția preoțimii române în ochii autorităților maghiare de la începutul secolului XX: „Stăpânirea ungurească a înțeles prea bine că preoții au fost vestalele care au ținut pururea vie flacăra focului credinței naționale în poporul românesc și furia aceleia s-a năpustit mai ales asupra preoților, amăgită de credința deșartă: „bate-voi păstorul și se vor risipi oile turmei”.

Au bătut păstorii, dar nu s-a risipit turma, pentru că ei sădiseră în sufletul acestei turme o credință tare, oțelită în suferința nădejdelor de dreptate dumnezeiască”.

Repet, părintele Aurel Munteanu nu era un preot și nici un protopop oarecare. El se distinsese în ochii contemporanilor prin diferite acțiuni, proiecte și reușite cu un larg ecou regional. Președinte al Despărțământului Huedin al Astei, conferențiar pe teme istorice și naționale, ziditor al troiței și inițiator al procesiunilor pioase în amintirea românilor arși de groful Urmánczy în noiembrie 1918 la Beliș, ctitor al Catedralei Moților – care reprezenta o transpunere în geografie a topografiei și arhitectura Huedinului a noului statut al românilor de după 1918 și, nu în ultimul rând, președinte al „Ligii Antirevizioniste Române din Huedin”. Iată câteva realizări care în viziunea foștilor stăpâni nu puteau fi decât tot atât de multe și serioase capete de acuzare și care strâns împreună au motivat uciderea sa cu bestialitate.

Dincolo de curmarea vieții protopopului Munteanu, crima a avut și un alt scop: înspăimântarea, descurajarea și înfricoșarea românilor, iar nepedepsirea făptașilor a echivalat cu mesajul oricare poate păți la fel, astfel acceptați-vă soarta, plecați-vă capetele sau refugiați-vă. Demnitatea unui stejar viguros, așa cum a fost protopopul Aurel Munteanu, nu putea fi încovoiată de asemenea atitudini demne de niște robi sau iobagi, cum majoritatea românilor ardeleni au fost până la 1848 .

Simțind disperarea credincioșilor și confrăților săi, la ultima sa Sfântă Liturghie săvârșită în data de 8 septembrie 1940, în biserica din Huedin, părintele Aurel Munteanu și-a încurajat parohienii prin cuvintele: „Nu plângeți! Că un act de nedreptate nu poate dura veșnic! A trecut poporul român prin mai grele impasuri și Dumnezeu l-a ajutat și le-a trecut! Nici forțele iadului nu pot birui dreptatea noastră! Că Dumnezeu vede că noi nu am râvnit la nimic ce este al altuia! Vrem numai pământul locuit de noi de 2000 de ani, pe care ne-au trăit moșii și strămoșii! Pământul pe care trăim în majoritate absolută față de alte popoare, deși am suferit multă asuprire și am vărsat mult sânge în lupte cu hoarde pornite de pe stepele Asiei să distrugă cultura Europei. Și cu toate acestea, nu neam prăpădit. Că – după vorba poetului – «românul are șapte vieți în pieptu-i de aramă!”.

Din acest cuvânt al părintelui Aurel reiese cu limpezime credința lui nezdruincată în dreptatea lui Dumnezeu, care în cele din urmă va ieși biruitoare făcându-le și românilor dreptate. Rămâne și din acest punct de vedere un model!

Nu trebuie să ne eschivăm în a spune lucrurilor pe nume, dar și în a oferi sau a cere totodată iertare, aceasta ar fi altă lecție pe care ne-o oferă Evanghelia lui Iisus Hristos și ne-o cere imperios identitatea noastră creștină.

Nu spunem noi oare de atâtea ori „și ne iartă nouă, precum și noi iertăm”...? De altfel, încă din epocă un nume mare al culturii române a încercat să ne arate această cale de urmat. Preotul profesor universitar dr. Ioan Lupaș, membru al Academiei Române, la zece zile de la moartea protopopului Munteanu, în ședința publică din 20 septembrie 1940, desfășurată în clădirea centrală a Academiei Române din București, a condamnat crimele săvârșite de către autoritățile horthyste, și a evocat fi gura martirică a părintelui Aurel în felul următor: „Când s-a răspândit, zilele trecute, vestea despre înfiorătoarea sălbăticie a ungarilor din Huedin, care la 10 septembrie au ucis, în chinuri oribile, pe protopopul Aurel Munteanu și pe gardianul Gheorghe Nicula, în văzul mulțimii adunate la târgul de săptămână al Huedinului, ni se părea cu neputință de crezut un asemenea măcel monstruos. Și, totuși, s-a consumat îngrozitorul act tiranic, de o brutalitate mai sângeroasă decât cel din zilele lui Ginghis Han, secerând, printre cele dintâi victime, viața credinciosului și neînfricatului luptător naționalist care era în toate împrejurările, vrednicul protopop al Huedinului Aurel Munteanu, o personalitate cunoscută și apreciată în largi cercuri românești, nu numai printre preoții și țărani din satele păstorite de dânsul cu înflăcărata râvnă duhovnicească și cu nestinsa jertfelnicie. Iubirea lui de carte și setea de progres îl îndemnase a cerceta nu numai satele din cuprinsul protopopiatului său, ci și altele, de la distanțe mai mari, propovăduind cuvântul adevărului, sfătuind și luminând poporul prin numeroase predici și conferințe religioase, culturale și economice. Adeseori putea fi văzut prin librăriile din Cluj, din Sibiu și din București cu câte o carte proaspătă în mână. Cu toate că i se atrăsese atenția să se refugieze la centrul episcopiei din Cluj pentru câtva timp, protopopul Munteanu, încrezător în promisiunile ce-i făcuse colegul său maghiar, protopopul calvin Bokor, de a-l apăra în caz de primejdie, nu a dat ascultare sfatului prietenesc, ci a rămas lângă turma credincioșilor săi, răscumpărându-și, astfel, cu însuși sângele său conștiința datoriei împlinite, cu eroic spirit de sacrificiu, până la cea din urmă răsufalăre”.

Chipul părintelui Aurel Munteanu în posteritate

După ce au fost omorâți într-o curte de pe Strada Mare din Huedin, trupurile lui Aurel Munteanu și al lui Gheorghe Nicula au fost duse într-o căruță și aruncate ca a unor animale „într-o surpătură” în afara orașului pe un loc numit „Acăți”. La cererile repetate ale preotesei Lucreția Munteanu, în 16 noiembrie 1940, autoritățile maghiare au permis deshumarea cadavrelor, prohodirea defuncțiilor

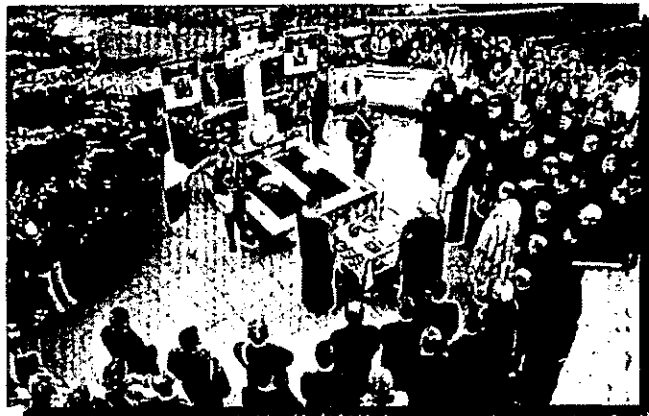

ROMANIA

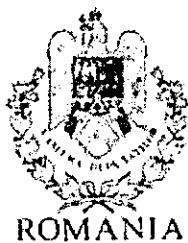
și îngroparea lor creștinească în cimitir. Medicul chirurg Eugen Nicoară din Reghin, participant la slujba înmormântării în delegația oficială a Episcopiei Clujului, descrie în broșura intitulată „Mucenicul Aurel” circumstanțele deshumării și înmormântării în cimitirul orașului, precizând că autoritățile maghiare nu au permis rostirea unui panegiric și au „alungat poporul adunat la prohod”.

Din punctul lor de vedere memoria protopopului trebuia ocultată, nu cultivată, iar numele său condamnat unei eterne damnări! Dumnezeu a dorit însă altfel și, într-un context favorabil, în septembrie 1965 a lucrat prin protopopul Petru Pop, succesorul și fiul lui Aurel Munteanu, și prin bunii români ortodocși din Huedin care au mutat rămășițele pământești ale protopopului Aurel și ale plutonierului Gheorghe din cimitir în fața ctitoriei sale din Huedin. Peste mormântul lor, preoțimea din protopopiatul Huedin a ridicat un monument funerar, pe care s-a așezat o placă comemorativă din marmură cu următoarea inscripție: „Aici se odihnesc mucenicii: Protopopul Aurel Munteanu și Gheorghe Nicula, morți la 10.IX.1940”.

În anul 1989, la inițiativa părintelui Petru Nicolae (1924-1990), cel de-al treilea protopop ortodox al Huedinului, mormântul și crucea celor doi au fost reamenajate, iar pe crucea din marmură neagră, într-un medalion din marmură albă a fost montat chipul realizat în basorelief al protopopului Aurel. De atunci în fiecare an, în ziua de 10 septembrie, se săvârșește un parastas pentru cei doi eroi martiri, fi e la căpătâiul lor, fi e în Catedrala Moșilor sau în fața protopopiatului. În anul centenarului Marii Uniri, din inițiativa părintelui protopop Dan Ionuț Lupuțan, cei doi eroi martiri au fost reînținuți, iar mormântul și crucea, au fost refăcute din travertin, pe latura de vest a crucii fiind montată o placă de marmură albă cu următorul text: „Aici odihnesc martirii neamului românesc, pr. preot. Aurel Munteanu (1882-1940) și plut. Gheorghe Nicula (1901-1940), răpuși la 10 septembrie 1940 pentru credință și neam. Trecătorule, rămâi o clipă și înalță o rugăciune pentru sufletul celor jertfiți aici, dar și pentru cei care uită a șasea poruncă dată de Dumnezeu: Să nu ucizi. Să le fi e amintirea veșnică și țărâna ușoară!”

Mormântul părintelui Aurel Munteanu, slujba parastasului

În anul 1990 strada pe care a locuit în Huedin, astăzi artera principală a orașului, o porțiune a drumului european E60, a primit denumirea „Strada Protopop Aurel Munteanu”, personalitatea sa intrând de atunci înainte mai vizibil în cotidianul huedinenilor și al călătorilor. Pe aceeași stradă, din inițiativa și grija protopopului Dorel Pușcaș (1953-2016) s-a ridicat noul sediu impunător al Protopopiatului Ortodox Român din Huedin. În anul 2000, la împlinirea a șase decenii de la moartea sa martirică, în fața clădirii a fost așezată statuia impunătoare (4,5 m înălțime) a protopopului martir Aurel Munteanu. Realizat de sculptorii Dumitru Cosma și Alexandru Păsat, „mucenicul Aurel” este reprezentat în picioare, îmbrăcat în sutană cu epitrahilul pe grumaz, în mâna stângă ținând Sfânta Scriptură, iar cu cea dreaptă binecuvântând. În spatele statuii se înalță o placă de metal în care este decupată o cruce, care trimite la dimensiunea martirică a vieții celui înfățișat. Tot în anul 2000 a fost inaugurat bustul plutonierului Gheorghe Nicula în fața sediului Poliției orașului Huedin, acesta fiind realizat de artistul Ilarion Voinea și amplasat pe o bază în formă de cruce pe care este montată o placă cu următoarea inscripție: „Glorie eternă eroului martir sit. post mortem Nicula Gheorghe (1901-1940)”.

Începând cu anul 2001, fundația cultural-filantropică, iar din anul 2011, centrul catehetic al protopopiatului Huedin poartă numele protopopului martir Aurel Munteanu, ducându-i în acest fel numele mai departe și inspirându-se din ostenele și realizările sale pastorale, culturale și social-filantropice.

În mod fericit, memoria părintelui Aurel Munteanu este cultivată atât în localitatea sa natală Merghindeal, cât și în Valea Drăganului, unde a păstorit între anii 1907-1924 și s-a îngrijit în mod deosebit de buna funcționare și de progresul școlii confesionale, astfel școala generală din localitate a primit oficial denumirea „Școala generală cu clasele I-VIII Aurel Munteanu”. Pe casa sa natală din Merghindeal a fost instalată o placă pe care s-a scris textul următor: „În această casă, la 2 mai 1882, s-a născut marele patriot român, protopopul Aurel Munteanu, ucis în anul 1940, de trupele hortiste, în orașul Huedin, județul Cluj. Veșnică să-i fi e pomenirea!”.

Astăzi, sfințitul mucenic Aurel Munteanu nu mai stă în fața noastră cu o oarecare carte în mână, ci cu Crucea chinurilor sale, aidoma sfinților mucenici din icoane, față de care nu e cu nimic mai prejos și în rândul cărora sperăm că va fi recunoscut, la momentul potrivit, de către conducerea superioară a Bisericii noastre Ortodoxe Române.

Însă până atunci este de datoria noastră de a-i cinsti memoria declarându-i erau și martir al națiunii române!

Impactul macroeconomic

Proiectul de lege propus nu are niciun impact macroeconomic negativ.

Impactul asupra mediului de afaceri

Proiectul de lege propus nu are niciun impact negativ asupra mediului de afaceri.

Impactul social

Proiectul de lege propus are un impact social pozitiv.

Impactul financiar asupra bugetului consolidat atât pe termen scurt cât și pe termen lung

Proiectul de lege propus nu are niciun impact negativ asupra bugetului consolidat atât pe termen scurt cât și a celui pe termen lung deoarece nu presupune nici o cheltuială obligatorie.

Având în vedere aceste considerente, înaintăm spre promovare prezenta propunere legislativă și vă rugăm să susțineți adoptarea ei.

PENTRU INIȚIATORI,

DEPUTAT: GEORGE-NICOLAE SIMION

SENATOR: CLAUDIU-RICHARD TÂRZIU

SENATOR: SORIN LAVRIC

DEPUTAT: ILIE-ALIN COLEȘA

LISTA

Suținătorilor propunerii legislative - „Lege pentru declararea protopopului Aurel Munteanu drept erou și martir la națiunii române”

Nr.	Numele și prenumele	Grupul parlamentar	Semnătura
1	ȘIMION GEORGE	AUR	
2	CLAUDIU-RICHARD TĂRZIU	AUR	
3	SORIN LAVRIȚ	AUR	
4	COLEȘA IULIE-ALIN	AUR	
5	TANASĂ DAN	AUR	
6	MITREA DUMITRINA	AUR	
7	Enachi Reiso	AUR	
8	POP DARIUS	AUR	
9	Volosordă; Boz	AUR	
10	Ivănuta Gustian	AUR	
11	Lucian Florin Pușcoșu	AUR	
12	ACATRINEI AUREL	AUR	
13	GRADINARU DANU	AUR	
14	SORIN MUNCACIU	AUR	
15	ȘERBAN GIANINA	AUR	

LISTA

Suținătorilor propunerii legislative - „Lege pentru declararea protopopului Aurel Munteanu drept erou și martir la națiunii române”

Nr.	Numele și prenumele	Grupul parlamentar	Semnătura
16	MATEESCU SORIN CRISTIAN	AUR	
17	IONUT NEAGU	A.U.R.	
18	CIOROMBEA VALENTIN - Dica	AUR	
19	Costea Adrian	AUR	
20	COSMA DORINEL	AUR	
21	DĂNCĂȘĂ MIRCEA	AUR	
22	ROȘCA ROȘCĂ	AUR	
23	Busuioacă Iudrei	AUR	
24	CĂTĂNĂ ADRIAN	AUR	

LISTA

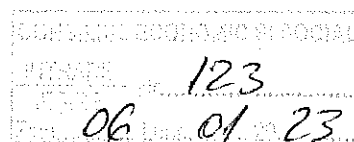
Susținătorilor propunerii legislative - „Lege pentru declararea protopopului Aurel Munteanu drept erou și martir la națiunii române”

Nr.	Numele și prenumele	Grupul parlamentar	Semnătura
25	NAGY VASILE	AUR	
26	SUCIU Sebastian	AUR	
27	ANDRUSCĂ ANTONIO	H.U.R.	
28	DIMITA ADRIAN GEORGE	AUR	
29	BALABASCIVIC CĂLIN	AUR	
30	FOCȘA Dumitru Violet	AUR	
31	SCRIPNIC LEHIAN	AUR	
32	BADIU GEORGE	AUR	
33	TITUS PAUNESCU	AUR	
34	DUMITRU FLUCUR	AUR	

LISTA

Suținătorilor propunerii legislative - „Lege pentru declararea protopopului Aurel Munteanu drept erou și martir la națiunii române”

Nr.	Numele și prenumele	Grupul parlamentar	Semnătura
35	Intotirec Octavian-Gelu	PSD	
36	Tepeș Laurentiu Costine	PSD	
37	Ostojicuc Marius	PSD	
38	Voske Citeo	PSD	
39	DANIEL GHIȚĂ	PSD	
40	Alda Adrian	PSD	
41	TOATA ME	PSD	
42	COARNA ANTON	N.A.M.	
43	Rusu Daniel Ghe	Neafiliat	
44	ROMAN N. NICOLAE	Neafiliat	
45	Aelenei Doruț	Neafiliat	
46	CIBUC CIPRIAN	Neafiliat	

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

Lege

privind declararea protopopului Aurel Munteanu drept martir și erou al națiunii române

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Art. 1

Se declară erou și martir al națiunii române preotul Aurel Munteanu, protopop al Huedinului, pentru prodigioasa sa activitate culturală, națională, socială și ecleziastică în zona Huedinului și a Munților Vlădeasa din județul Cluj, precum și pentru martiriul suferit în data de 10 septembrie 1940, când a fost ucis în bătaie în Piața Mare din orașul Huedin, căzând victimă regimului maghiar horthist instalat în nordul Transilvaniei după Dictatul de la Viena.

Art. 2

Ceremoniile se vor desfășura anual în data de 10 septembrie și pot fi marcate de autoritățile publice centrale, județene și locale, precum și de instituțiile publice de cultură din țară și din străinătate, prin organizarea unor programe și manifestări cu caracter cultural-științific.

Art. 3

Pentru a sublinia continuitatea sacrificiilor poporului român din Transilvania și în tradiția ostașilor lui Mihai Viteazul, măcelăriți la Huedin în 23 iulie 1600, apoi a eroilor martiri de la Beliș din 8 noiembrie 1918, precum și a jandarmului erou Gheorghe Nicula, ucis împreună cu protopopul Aurel Munteanu, se va comemora anual, în data de 10 septembrie, Ziua Martirilor Români din Huedin.

Art. 4

(1) Autoritățile administrației publice centrale și locale pot sprijini material sau logistic organizarea și desfășurarea programelor și manifestărilor prevăzute la art. 2 în limita fondurilor disponibile.

(2) Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune, în calitate de servicii publice, pot include în programele lor emisiuni culturale ori aspecte de la manifestările dedicate acestei sărbători.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (1) din Constituția României.

Președintele Camerei Deputaților

Președintele Senatului